MARCIN DOROCHOWICZ

Bezprawna zmiana lasu na uprawę rolną

Unlawful Conversion of Forest into Agricultural Land

Abstract

Article 160 of the Code of Petty Offences provides for a fine for anyone who, without the required permit, converts a forest into agricultural land. The provision has never been applied in practice, and its elements raise numerous doctrinal doubts, in particular as regards the perpetrator, the possibility of committing the offence unintentionally, the punishability of preparation and the nature of its concurrence with Article 158 § 1 of the Code of Petty Offences. The author discusses these disputes and attempts to resolve them, using the formal-dogmatic method. He also criticises the view that the perpetrator of this offence may not benefit from the free provision of forest tree and shrub seedlings (Article 35(3) of the Forest Act). Furthermore, he examines issues that have not yet been analysed in the literature, in particular the object of the act and the concurrence with the offences under Article 181 § 4 and 5 of the Criminal Code. According to the author, the offence is a result (material) offence, and preparation is not punishable. Only a person holding a legal title to the land on which the forest was located can commit it; it is therefore an individual offence proper. It can be committed both intentionally and unintentionally, in the form of recklessness or negligence. The offence may concur with the petty offence under Article 158 § 1 of the Code of Petty Offences and with the offences under Article 181 § 1, 4 and 5 of the Criminal Code. The doctrinal doubts in interpreting Article 160 of the Code of Petty Offences result from the insufficiently precise wording of the provision, which makes it necessary to resort to teleological interpretation.

SŁOWA KLUCZOWE: szkodnictwo leśne, las, uprawa rolna, wykroczenie

KEYWORDS: forest offences, forest, agricultural land, petty offence

MARCIN DOROCHOWICZ – magister prawa, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, e-mail: 503371@doktorant.umk.pl, ORCID – 0000-0003-2750-712X.

HTTPS://DOI.ORG/10.36128/BZE68E35

1 Wprowadzenie

Regulacje karne zawarte w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196) penalizowały w art. 109 m.in. przejmowanie gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, nie sankcjonowały zaś przejmowania lasów na cele rolnicze. Obowiązujący Kodeks karny nie zawiera wskazanego odpowiednika. Jednakże na mocy art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 2 grudnia 1994 r. o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 1995 r. Nr 6, poz. 29) dodano do Kodeksu wykroczeń (dalej: k.w.) art. 160, zgodnie z którym kto, działając bez wymaganego zezwolenia, zmienia las na uprawę rolną, podlega karze grzywny. Stan ten obowiązuje do chwili obecnej. Oznacza to, że samo bezprawne przejęcie gruntu leśnego na cele inne niż rolne nie jest czynem zabronionym pod groźbą kary.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie i dokonanie – z użyciem metody formalno-dogmatycznej – krytycznej oceny dotąd wyrażanych poglądów doktrynalnych dotyczących wykroczenia z art. 160 § 1 k.w. Struktura opracowania jest typowa dla analizy czynów zabronionych – obejmuje więc najpierw przedmiot ochrony, następnie stronę przedmiotową, podmiot, stronę podmiotową, wreszcie zagadnienia kary i środka karnego oraz zbiegu z innymi czynami zabronionymi. W powszechnie dostępnych zbiorach nie ma żadnego orzeczenia wydanego na kanwie analizowanego przepisu, dlatego nie ma także możliwości analizy praktyki jego stosowania.

2 Przedmiot ochrony

Rodzajowym przedmiotem ochrony są lasy[1]. Grunt jest lasem nie tylko w znaczeniu przyrodniczym, ale także prawnym, nie tylko po spełnieniu kryterium przyrodniczego polegającego na pokryciu gruntu roślinnością leśną oraz przestrzennego (zwarta powierzchnia o co najmniej 0,10 ha), lecz także po spełnieniu kryterium przeznaczenia, które zostały wskazane w art. 3 ust. 1 lit. a–c ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1463; dalej: u.l.)[2]. Wspomniane kryteria, łącznie zwane kryteriami

1 Maciej Iwański, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Paweł Daniluk (Warszawa: C.H. Beck, 2019), 1002.

2 Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: NSA) z dnia 8 lutego 2017 r., II OSK 1523/15.

podstawowymi, muszą być spełnione kumulatywnie, aby można było mówić o lesie w znaczeniu pojęcia zdefiniowanego na podstawie ustawy o lasach, a grunt stanowiący las w znaczeniu przyrodniczym nie zawsze będzie lasem w znaczeniu prawnym[3]. Przy badaniu kryterium obszarowego lasu konieczne jest uwzględnienie przedmiotowego charakteru tego pojęcia, czyli objęcie badaniem jako zwartej powierzchni nie tylko działki, na której znajduje się użytek, lecz także działek położonych w bezpośrednim sąsiedztwie (kryterium zwartości)[4]. Z wyjątkiem przypadków, gdy chodzi o rezerwat przyrody, grunt wchodzący w skład parku narodowego albo grunt wpisany do rejestru zabytków, o zaliczeniu gruntu do lasu nie decyduje tylko to, że jest on porośnięty drzewami, krzewami i runem leśnym, ale również jego funkcja, a mianowicie, że jest przeznaczony do produkcji leśnej. W przypadku gruntów położonych w mieście, w celu wykazania, iż określone grunty są lasem w rozumieniu ustawy o lasach, konieczne jest udowodnienie, że są one nie tylko pokryte roślinnością leśną, ale także przeznaczone do produkcji leśnej[5].

Natomiast indywidualnym przedmiotem ochrony art. 160 k.w. jest nienaruszalność istniejących obszarów[6] (gruntów[7], powierzchni[8]) leśnych, trwałość istnienia lasu[9]. Przepis ten ma chronić las przed zamianą w uprawę, przed szeroko rozumianym szkodnictwem oraz działaniami niezgodnymi z zakresem gospodarki leśnej. Jego zadaniem jest więc zagwarantowanie należytej ochrony mieszkańcom lasu[10]. Ma na celu utrzymanie tych zasobów w racjonalnym zakresie[11].

---

3 Wojciech Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2021), komentarz do art. 3, 824; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 4 kwietnia 2018 r., II SA/Kr 195/18.

4 Wyrok NSA z dnia 2 października 2015 r., II OSK 308/14.

5 Wyrok NSA z dnia 31 sierpnia 2017 r., II OSK 3027/15.

6 Wojciech Radecki, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Marek Bojarski, Wojciech Radecki (Warszawa: C.H. Beck, 2013), 824.

7 Monika Zbrojewska, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Tomasz Grzegorczyk (Warszawa: Wolters Kluwer Polska, 2013), 699.

8 Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, 824.

9 Iwański, „Komentarz do art. 160", 1002.

10 Wojciech Kotowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz* (Warszawa: Oficyna, 2009), 723.

11 Tadeusz Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2015), 641.

W szerszej perspektywie komentowany przepis chroni wszystkie dobra wiążące się z istnieniem lasów. Jako jeden z najważniejszych składników środowiska przyrodniczego pełnią one bowiem szereg istotnych funkcji, m.in.: ochronną (las oddziałuje pozytywnie na klimat, stosunki wodne, skład chemiczny wody i powietrza, zabezpiecza przed wiatrem, lawinami, powodziami, zmniejsza zanieczyszczenie powietrza, produkuje tlen, chroni przed hałasem, przetrzymuje wilgoć, opóźnia procesy erozyjne gleb), produkcyjną (jest źródłem drewna, a także owoców leśnych i grzybów) oraz społeczną (jako niezastąpiony teren turystyki i rekreacji)[12].

3 Strona przedmiotowa

Czynność wykonawcza analizowanego wykroczenia polega na samowolnej zmianie lasu w uprawę rolną[13]. Choć w doktrynie tego nie wyrażano, nie budzi wątpliwości, że przedmiotem czynności wykonawczej analizowanego wykroczenia jest las.

O statusie prawnym gruntu przesądza aktualny wpis w ewidencji gruntów. Jak natomiast wskazał Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 22 października 1998 r., sygn. akt II SA 1013/98[14], nie ma w tej mierze żadnego znaczenia stosowny zapis w księdze wieczystej mówiący o działce leśnej, chociaż przejściowo pozbawionej roślinności leśnej, np. w postaci tzw. halizny, czyli pozbawionej drzewostanu powierzchni leśnej.

Brak wymaganego zezwolenia zachodzi zarówno wtedy, gdy o takie zezwolenie nie wystąpiono, jak i w wypadku wydania decyzji negatywnej[15]. Zgodnie z art. 13 ust. 2 i 3 ustawy o lasach, zmiana lasu na użytek rolny jest bowiem dopuszczalna w przypadkach szczególnie uzasadnionych potrzeb właścicieli lasów. Decyzję w tej sprawie wydaje na wniosek nadleśniczego dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych – w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, a w stosunku do lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa – starosta na wniosek właściciela lasów. W doktrynie wyrażano rozbieżne stanowiska co do tego, kto jest uprawniony do wystąpienia z wnioskiem o zmianę lasu na użytek rolny, gdy

12 Iwański, „Komentarz do art. 160", 1002; Wojciech Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2017), 15–16.

13 Marek Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz* (Warszawa: LEX, 2009), 538.

14 Wyrok NSA z dnia 22 października 1998 r., II SA 1013/98.

15 Iwański, „Komentarz do art. 160", 1002.

las nie stanowi własności Skarbu Państwa. Maciej Iwański twierdzi, że jest to osoba fizyczna lub prawna będąca właścicielem albo użytkownikiem wieczystym lasu oraz osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, będąca posiadaczem samoistnym, użytkownikiem, zarządcą lub dzierżawcą lasu[16]. Słusznie jednak wskazuje Bartosz Rakoczy, że z wnioskiem może wystąpić jedynie właściciel *sensu stricto*. Przekonują o tym rezultaty wykładni tak systemowej, jak i celowościowej. Z wnioskiem o zmianę lasu stanowiącego własność Skarbu Państwa może wystąpić bowiem tylko nadleśniczy, a nie np. użytkownik wieczysty albo dzierżawca lasu. Treść natomiast prawa dzierżawy czy zarządu, a tym bardziej samo posiadanie lasu, nie może obejmować uprawnienia tak szerokiego, jak zmiana lasu na grunt rolny[17].

Czyn ten może zostać popełniony tylko przez działanie[18]. W doktrynie istnieje natomiast spór co do charakteru tegoż wykroczenia. Marek Mozgawa i Monika Zbrojewska twierdzą, że jest on formalny[19], natomiast Tadeusz Bojarski – materialny, wywodząc, że skutkiem zachowania sprawcy jest likwidacja roślinności leśnej na danym gruncie[20]. Zdaniem natomiast Anety Michalskiej-Warias, wystarczające jest już samo przygotowanie terenu pod takie uprawy[21]. Zgodzić się należy wprawdzie, że zgodnie z rezultatami wykładni językowej analizowane wykroczenie ma charakter skutkowy i konieczna jest likwidacja roślinności leśnej na danym gruncie, jednak nie mają racji autorzy wywodzący, że wystarczające jest przygotowanie terenu pod uprawy. O ile bowiem prawo karne w określonych wypadkach penalizuje przygotowanie, to ta forma stadialna nigdy nie występuje przy wykroczeniach (por. art. 11–13 k.w.).

16 Ibidem.

17 Bartosz Rakoczy, *Ustawa o lasach. Komentarz* (Warszawa: LEX, 2011), 77.

18 Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 538.

19 Ibidem; zob. także Zbrojewska, „Komentarz do art. 160", 700.

20 Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 641; Tadeusz Bojarski, *Polskie prawo wykroczeń. Zarys wykładu* (Warszawa: LexisNexis, 2012), 201.

21 Aneta Michalska-Warias, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Tadeusz Bojarski (Warszawa: Wolters Kluwer, 2015), 641.

4 Podmiot

Ciekawą kwestią jest znamię podmiotu tego wykroczenia. Choć bowiem nie wynika to z brzmienia analizowanego przepisu, kierując się wykładnią systemową, doktryna zasadnie stwierdza, że jest to wykroczenie indywidualne właściwe[22]. Trafnie uzasadnia to Tadeusz Bojarski, wywodząc, że w przypadku gdy zmiany lasu w uprawę rolną dopuści się osoba niemająca żadnego tytułu prawnego do gruntu, odpowiadać będzie przede wszystkim za zniszczenie (uszkodzenie, uczynienie niezdatną do użytku) cudzej rzeczy (art. 288 § 1 k.k. albo art. 124 § 1 k.w.)[23]. W grę wchodzi także odpowiedzialność na podstawie art. 290 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r., poz. 1444; dalej: k.k.), zgodnie z którym, kto w celu przywłaszczenia dopuszcza się wyrębu drzewa w lesie, podlega odpowiedzialności jak za kradzież, a w razie skazania za wyrąb drzewa albo za kradzież drzewa wyrąbanego lub powalonego, sąd orzeka na rzecz pokrzywdzonego nawiązkę w wysokości podwójnej wartości drzewa (art. 290 § 2 k.k.). Czyn ten można zatem popełnić jedynie w zamiarze bezpośrednim kierunkowym (*dolus directus coloratus*) obejmującym cel przywłaszczenia. Jeżeli zatem sprawca nie zamierza podjąć czynności właścicielskich wobec wyciętego drzewa, np. wyniesie je na niewykarczowaną część cudzego lasu, o odpowiedzialności z tego przepisu nie będzie mogło być mowy i sprawca odpowie jedynie za zniszczenie rzeczy. Zauważyć trzeba przy tym, że zniszczenie (uszkodzenie, uczynienie niezdatnym do użytku) cudzej rzeczy jest czynem przepołowionym i jeżeli szkoda nie przekracza 800 zł, stanowi wykroczenie zagrożone karą aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny, ścigane na wniosek pokrzywdzonego, przy czym usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne, a w razie jego popełnienia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego (art. 124 § 1–4 k.w.). Jednakże w doktrynie słusznie zauważa się, że wysokość szkody w takich przypadkach z pewnością przekroczy owe 800 zł[24], zatem sprawca odpowiadać będzie za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k., zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a w wypadku mniejszej wagi – grzywną, karą ograniczenia

22 Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 538.
23 Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 642.
24 Ibidem.

wolności albo pozbawienia wolności do roku. Podobnie jak przy wykroczeniu, czyn ten jest ścigany na wniosek pokrzywdzonego (art. 288 § 1, 2 i 4 k.k.). Skoro zniszczenie lasu polegać ma na wyrębie drzewa w lesie, to w razie jego popełnienia w celu przywłaszczenia, zbieg pomiędzy przepisami art. 288 § 1 i art. 290 § 1 k.k. będzie miał charakter niewłaściwy (pomijalny).

5 Strona podmiotowa

Także jeśli chodzi o znamię strony podmiotowej analizowanego wykroczenia, sytuacja nie jest oczywista. Zgodnie z art. 5 k.w., wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, chyba że ustawa przewiduje odpowiedzialność tylko za wykroczenie umyślne. Wątpliwości w tej materii stworzył przede wszystkim Wojciech Kotowski, który pierwotnie wywodził, że „wykroczenie jest zdecydowanie umyślne"[25], w kolejnym zaś wydaniu swego komentarza zagadnienie to oddał enigmatycznym stwierdzeniem „Wykroczenie jest w zasadzie umyślne, lecz dopuszcza się nieumyślne działanie sprawcy"[26]. Pozostała część doktryny stwierdza wprost, że stroną podmiotową wykroczenia jest zarówno umyślność, jak i nieumyślność[27]. Najobszerniej odniósł się do tego Maciej Iwański, trafnie uzasadniając, że „analiza brzmienia komentowanego przepisu prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie ograniczył odpowiedzialności do wypadków zachowań o umyślnym charakterze. Brak bowiem w treści art. 160 Kodeksu wykroczeń wyraźnego wskazania, że sprawca musi działać umyślnie, jak również elementów, które pośrednio by na to wskazywały, jak np. określenia celu działania lub motywacji sprawcy. Natomiast sam opis czynności sprawczej – »zmienia« – nie konotuje zachowania o charakterze umyślnym. W praktyce o wykroczeniu nieumyślnym należy mówić wtedy, gdy sprawca z jakiegoś powodu błędnie uważa, że nie jest zobowiązany do uzyskania stosownego zezwolenia, np. na skutek braku wiedzy o obowiązującym stanie prawnym albo wobec przekonania, że grunt, którego jest właścicielem nie jest lasem. Jak wynika z art. 3 ustawy o lasach, który winien być stosowany pomocniczo na gruncie Kodeksu wykroczeń, lasem jest m.in. grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryty roślinnością leśną. Ewentualny błąd pomiaru

25 Wojciech Kotowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz* (Warszawa: LEX, 2003).
26 Kotowski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz* (2009), 724.
27 Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 538.

i wynikające z niego przekonanie, że grunt zamieniany na uprawę rolną nie jest lasem, może prowadzić do odpowiedzialności z komentowanego przepisu"[28].

6 Kara i środek karny

Zgodnie z art. 160 § 1 w zw. z art. 24 § 1 k.w. za analizowane wykroczenie grozi grzywna w wysokości od 20 do 5000 zł. Ponadto, zgodnie z art. 160 § 2 k.w., w razie popełnienia tego wykroczenia można orzec obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego. Jak trafnie wskazuje doktryna, orzeczenie tego środka ma charakter fakultatywny[29]. Co do zasady koszt zalesienia powinien ponieść sprawca. Jednak ciekawą kwestią jest możliwość nieodpłatnego udostępnienia mu sadzonek drzew i krzewów leśnych na podstawie art. 35 ust. 3 *in principio* ustawy o lasach, zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek właściciela lasu niestanowiącego własności Skarbu Państwa, poparty opinią wójta (burmistrza, prezydenta miasta), nadleśniczy może udostępnić nieodpłatnie sadzonki drzew i krzewów leśnych na ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (upraw leśnych). Wojciech Radecki wywodzi, że wykluczone jest nieodpłatne udostępnienie sprawcy sadzonek, gdyż popełnienie wykroczenia wyklucza uznanie, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek[30]. Wydaje się jednak, że jest to pogląd zbyt daleko idący, zwłaszcza patrząc z perspektywy wykładni celowościowej tych przepisów. Jeśli bowiem sprawca nie ma możliwości finansowych pokrycia kosztów zalesienia, to przecież cel art. 160 § 2 k.w. w zw. z art. 35 ust. 3 u.l., jakim jest zalesienie, łatwiej zrealizować będzie, gdy udostępni się skazanemu nieodpłatnie sadzonki, a on nakładem swego czasu i swej nieodpłatnej pracy dokona zalesienia, niż jeśli do zalesienia w ogóle nie dojdzie, bo skazany nie będzie miał środków finansowych na zakup sadzonek.

28 Iwański, „Komentarz do art. 160", 1002.

29 Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, 824; Iwański, „Komentarz do art. 160", 1002.

30 Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, 1091.

7 Zbiegi

Wykroczenie bezprawnej zmiany lasu na uprawę rolną może podlegać rozmaitym zbiegom tak z innymi wykroczeniami, jak i z przestępstwami. Zbieg, który najczęściej będzie występować, a jednocześnie budzi najwięcej wątpliwości w doktrynie, obejmuje art. 160 § 1 k.w. w zb. z art. 158 § 1 k.w. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, właściciel lub posiadacz lasu, który dokonuje wyrębu drzewa w należącym do niego lesie albo w inny sposób pozyskuje z tego lasu drewno niezgodnie z planem urządzenia lasu, uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gospodarki leśnej albo bez wymaganego pozwolenia, podlega karze grzywny; ponadto, w razie popełnienia tego wykroczenia orzeka się przepadek pozyskanego drewna (art. 158 § 2 k.w.). Przepis ten może oczywiście znaleźć zastosowanie, jeżeli grunt zostanie przeznaczony na cele inne niż rolnicze[31]. Zawsze będzie jednak w jakiś sposób „towarzyszył" wykroczeniu z art. 160 k.w. Część doktryny stoi na stanowisku, że jeżeli właściciel lasu bezprawnie dokonuje wyrębu drzewa, a następnie zakłada uprawę rolną, zachodzi zbieg realny dwóch wykroczeń, rozstrzygany na podstawie art. 9 § 2 k.w., a zatem sytuacja, w której jednocześnie orzeka się o ukaraniu za dwa wykroczenia[32]. Nie stoi to na przeszkodzie orzeczeniu środków karnych na podstawie innych naruszonych przepisów, zatem można by orzec jednocześnie obligatoryjny przepadek pozyskanego drewna oraz jednocześnie fakultatywny obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego. Byłoby to zatem bardzo celowe. Inni twierdzą jednak, że zachodzi wówczas rzeczywisty właściwy zbieg przepisów art. 158 § 1 i art. 160 § 1 k.w. rozstrzygany na gruncie art. 9 § 1 k.w., a zatem sytuacja, gdy jeden czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch przepisach ustawy. Należy wówczas zastosować ten, który w konkretnym stanie faktycznym lepiej oddaje istotę zachowania sprawcy[33] (z reguły będzie to zapewne art. 160 k.w.)[34]. Także to nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu środków karnych na podstawie innych naruszonych przepisów. Ten ciekawy spór jest dość lekko traktowany w doktrynie, która stwierdza – zgodnie z prawdą – że „zagrożenie karą w obu przepisach

31 Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 642.

32 Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, 1091; Michalska-Warias, „Komentarz do art. 160", 602; Zbrojewska, „Komentarz do art. 160", 700.

33 Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 538.

34 Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 642.

jest identyczne. Zatem ostateczny efekt, zarówno przy przyjęciu wykładni prezentowanej przez W. Radeckiego, jak i przy zaakceptowaniu proponowanej w tym miejscu – jest zbliżony"[35]. Nie można jednak tracić z pola widzenia, że obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu stanowi podstawę uchylenia lub zmiany orzeczenia nawet wówczas, gdyby pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiadało prawu (art. 438 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r., poz. 30) w zw. z art. 109 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2020 r., poz. 729)). Niezależnie zatem od tożsamego zagrożenia karą, rozstrzygnięcie, który przepis winien stanowić podstawę jej wymierzenia, ma doniosłe znaczenie.

Jeżeli zmiana lasu w uprawę rolną spowoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, dojdzie do rzeczywistego zbiegu wykroczenia z art. 160 § 1 k.w. z przestępstwem określonym w art. 181 § 1 k.k.[36] Zgodnie z tym ostatnim przepisem, kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Słusznie zauważa się w doktrynie, że do przestępstwa tego nie stosuje się art. 115 § 5 i 7 k.k., zgodnie z którymi mieniem znacznej wartości jest mienie, którego wartość w czasie popełnienia czynu zabronionego przekracza 200 000 zł, a przepis ten stosuje się odpowiednio do określenia „znaczna szkoda" (art. 115 § 5 i 7), ale określenie „znacznych rozmiarów" zniszczenia ma charakter oceny[37]. W doktrynie nie było wprawdzie to wyrażane, jednak nie budzi wątpliwości, że analizowane wykroczenie może także występować w zbiegu z przestępstwami określonymi w pozostałych paragrafach przywołanego przepisu Kodeksu karnego, w tym za winę nieumyślną (art. 181 § 4 i 5 k.k.). Przepisy te penalizują powodowanie istotnej szkody poprzez niszczenie albo uszkadzanie roślin lub zwierząt wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną (art. 181 § 2 k.k.) oraz poprzez niszczenie albo uszkadzanie roślin lub zwierząt pozostających pod ochroną gatunkową, niezależnie od miejsca czynu (art. 181 § 3 k.k.).

35 Mozgawa, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 538. Podobnie: Zbrojewska, „Komentarz do art. 160", 700; Radecki, *Ustawa o lasach. Komentarz*, 824.

36 Bojarski, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, 642.

37 Wojciech Radecki, „Znamiona ocenne w rozdziale XXII Kodeksu karnego. Przestępstwa przeciwko środowisku" *Ius Novum*, nr 1 (2008): 16–17.

8 | Wnioski

Wątpliwości doktrynalne w wykładni przepisu art. 160 k.w. wynikają z niedostatecznie precyzyjnego skonstruowania tekstu prawnego, w związku z czym konieczne jest odwołanie się do wykładni celowościowej. Rozstrzygając je, stwierdzić trzeba, że wykroczenie to ma skutkowy (materialny) charakter, a forma stadialna przygotowania nie jest karalna. Podmiotem zdolnym do popełnienia tego wykroczenia jest wyłącznie osoba posiadająca tytuł prawny do gruntu, na którym położony był las. Jest to zatem wykroczenie indywidualne właściwe. Od strony podmiotowej może być popełniane zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, zarówno w postaci winy lekkomyślności, jak i niedbalstwa. Wykroczenie to może podlegać zbiegowi z wykroczeniem z art. 158 § 1 k.w. oraz z przestępstwami z art. 181 § 1, 4 i 5 k.k. Ubocznie stwierdzić trzeba, że sprawca tego wykroczenia – wbrew wyrażanym w doktrynie poglądom – może skorzystać z instytucji nieodpłatnych sadzonek drzew i krzewów (art. 35 ust. 3 u.l.).

Skoro jednak przepis ten nie był dotąd stosowany, nie wydaje się zasadne jego „poprawianie". Warto natomiast utrwalić w doktrynie, jaki jest przedmiot czynności wykonawczej tego wykroczenia oraz możliwość jego zbiegu z przestępstwem z art. 181 § 4 i 5 k.k.

Bibliografia

Bojarski Tadeusz, *Polskie prawo wykroczeń. Zarys wykładu*. Warszawa: LexisNexis, 2012.

Bojarski Tadeusz, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2015.

Iwański Maciej, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Paweł Daniluk. Warszawa: C.H. Beck, 2019.

Kotowski Wojciech, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*. Warszawa: LEX, 2003.

Kotowski Wojciech, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*. Warszawa: Oficyna, 2009.

Michalska-Warias Aneta, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Tadeusz Bojarski. Warszawa: Wolters Kluwer, 2015.

Mozgawa Marek, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*. Warszawa: LEX, 2009.

Radecki Wojciech, „Znamiona ocenne w rozdziale XXII Kodeksu karnego. Przestępstwa przeciwko środowisku" *Ius Novum*, nr 1 (2008): 5–23.

Radecki Wojciech, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Marek Bojarski, Wojciech Radecki. Warszawa: C.H. Beck, 2013.

Radecki Wojciech, *Ustawa o lasach. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017.

Radecki Wojciech, *Ustawa o lasach. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2021.
Rakoczy Bartosz, *Ustawa o lasach. Komentarz*. Warszawa: LEX, 2011.
Zbrojewska Monika, „Komentarz do art. 160", [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. Tomasz Grzegorczyk. Warszawa: Wolters Kluwer, 2013.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.
For guidelines on the permitted uses refer to
https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode